

Pravica do dedovanja na podlagi oporoke

Lastnoročna oporoka

Vsak lahko napiše svojo lastno, veljavno oporoko. Izhajati mora iz svobodne volje. Biti mora lastnoročno napisana in podpisana. Datum nastanka oporoke se ne zahteva; je pa priporočljiv. Da je oporoka veljavna, prisotnost prič ni potrebna. Oseba tako oporoko lahko hrani doma ali jo preda v hrambo osebi, ki ji zaupa.

Oporočitelj lahko vedno prekliče oporoko, v celoti ali deloma, z izjavo, dano v katerikoli obliki. Oporočitelj lahko prekliče pisno oporoko tudi tako, da jo uniči.

Pisna oporoka pred pričami

Vsak lahko napravi veljavno oporoko tako, da v navzočnosti dveh prič podpiše oporoko, ki jo je zanj sestavil nekdo drug. Ob tem mora izjaviti, da je to njegova oporoka. Tudi prič se podpišeta na oporoko. Priče ne smejo biti osebe, ki jim zapustnik zapušča svoje premoženje v oporoki (npr. predniki, zakonec).

Sodna oporoka

Osebi lahko oporoko sestavi sodnik v skladu z njegovo voljo. Oseba (zapustnik) zapisano voljo prebere in se na koncu listine lastnoročno podpiše. Tako oporoko nato hrani sodišče. Če zapustnik poroke ne more ali ne zna prebrati, mu jo prebere sodnik v navzočnosti dveh prič. Nato jo podpišejo tako zapustnik kot prič.

Ustna oporoka

Oseba (zapustnik) lahko svojo voljo izjavi pred dvema pričama, in ti jo zapišeta. Oporoka te vrste velja le v izjemnih razmerah, npr. ko oseba ne more napraviti pisne oporoke, in preneha veljati 30 dni po zaključku izrednih razmer.

Vštevaje daril v dediščino

Nujni dediči, ki mislijo, da so prikrajšani za nujni dedni delež, lahko uveljavljajo vštevanje daril v dediščino. Pri računanju vrednosti zapuščine se upoštevajo tudi darila, ki jih je oseba podarila tistim, ki bi zakonito dedovali in vsa darila, ki jih je oseba podarila komurkoli v zadnjem letu svojega življenja. Ne vračunajo se manjša darila in darila, podarjena v dobrodelne namene. Oseba (zapustnik) mora torej tudi to upoštevati pri pisanju oporoke.

Dedna nevrednost

Oseba (zapustnik) lahko v oporoko zapiše, da je nekdo nevreden biti njegov dedič. To lahko stori, če mu je ta oseba že kdaj poskusila vzeti življenje, ga s silo, z grožnjo ali zvijačo pripravila do tega, da napravi ali prekliče oporoko ali določilo v oporoki, je kdaj uničila ali skrila njegovo oporoko z namenom, da bi preprečil izpolnitev njegove poslednje volje, ali če se je ta oseba huje pregrešila zoper dolžnost preživljati zapustnika ali zapustniku ni hotela dati potrebne pomoči. Z razglasitvijo določene osebe za dedno nevredno, ji zapustnik prepreči dedovati na podlagi oporoke in tudi zahtevati nujni dedni delež.

Možnosti sklenitve pogodb

Pogodba o dosmrtnem preživljanju

Oseba (zapustnik) se lahko dogovori z drugo osebo (preživljalec), da ga bo slednji preživljal, v zameno pa mu zapustnik zapušča vse svoje premoženje.

Dejanska izročitev premoženja se odloži na čas po zaključku življenja zapustnika. Pogodba te vrste se sklene v obliki notarskega zapisa. Preživljalec pri tem ne prevzame odgovornosti za morebitne dolgove zapustnika. Če se razmere spremenijo, je pogodbo mogoče sporazumno prekiniti ali razvezati.

Pogodba o izročitvi premoženja

Oseba (zapustnik) lahko v času svojega življenja v soglasju z dediči prvega dednega reda (to so njegovi otroci in zakonec) med njih razdeli svoje premoženje. Razdeli pa lahko le premoženje, ki ga ima v tistem trenutku, in si v zameno za to pridrži pravico do dosmrtnega preživljanja. To pomeni, da ne more razdeliti premoženja, za katero misli, da ga bo imela ob zaključku življenja.

Pogodba se sklene v obliki notarskega zapisa. Osebe, ki prejmejo premoženje, niso odgovorne za zapustnikove dolgove.

Pogodba o preužitku

Oseba (zapustnik) se zaveže, da bo na drugo osebo takoj prenesla svojo lastninsko pravico na določenih nepremičninah, hkrati pa se ta druga oseba zaveže, da bo zapustniku nudila določene storitve. Pogodba se sklene v obliki notarskega zapisa.

Dolgovni zapustnika

Za zapustnikove dolgove je odgovoren dedič, in sicer do višine vrednosti podedovanega premoženja. Da bi dediči ločili svoje premoženje od zapuščine, je primerno, da zahtevajo ločitev zapuščine, in to storijo v 3 mesecih od uvedbe dedovanja.

Zapustnikovi dolgovi državi

Če je osebi država nudila finančno pomoč (npr. pri plačilu doma starejših občanov) ali izplačevala socialne prispevke, se dedovanje izvede šele nad višino vrednosti prejete pomoči. To pomeni, da se ustrezen del premoženja povrne in postane lastnina Republike Slovenije oz. občine. Potomci lahko dedujejo v celoti le, če se zavežejo, da bodo povrnili vrednost pomoči, ki jo je zapustnik prejel.

Pravica do dedovanja na podlagi zakona

Če zapustnik ne zapiše lastne oporoke, osebe dedujejo v skladu z zakonom, in sicer po dednih redih. Vedeti je treba, da se ti med seboj izključujejo. To pomeni, da če npr. dedujejo osebe prvega dednega reda, potem ni dedovanja po drugem dednem redu.

Prvi dedni red: otroci, zakonec (v enakih deležih).
Drugi dedni red: starši pokojnega (1/2), zakonec (1/2).
Tretji dedni red: dedki, babice pokojnika (vsak 1/2).

Del zapuščine, ki bi bil dodeljen nekomu glede na dedni red, a je ta umrl že pred zapustnikom, pripade njegovim otrokom. Če otrok ni imel, njegov delež priraste k deležem drugih dedičev.

Če zapuščina nima dedičev, potem ta postane lastnina države Slovenije, razen če ima zapuščina veliko dolgov in se zato prenese v stečajno maso zapuščine, iz katere bodo poplačani dolgovi.

Nujni dedni delež

Nujni dediči so: pokojnikovi potomci in njihovi potomci, pokojnikovi starši in pokojnikov zakonec. Pokojnikovi stari starši ter bratje so nujni dediči le v primeru, da so trajno nezmožni za delo in nimajo zagotovljenih potrebnih sredstev za preživljanje. Deleži potomcev in zakonca znašajo po 1/2, deleži preostalih dedičev pa po 1/3 njihovih zakonitih deležev. Dediči morajo svoj nujni delež izrecno naknadno uveljavljati, saj jih zapustnik ni dolžan vključiti v oporoko.

Viri:

Alojzij Finžgar, Dedno pravo (1973), Pravna fakulteta Ljubljana
prof. dr. Karel Zupančič, prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, Dedno Pravo (2009), Uradni list RS,
Marta Dominika Jelačin, Oporočno dedovanje (2013), Uradni list RS
Marta Dominika Jelačin, Oporoka: Kratki napotki, kako pripraviti oporoko (2011), Uradni list RS
Mateja Končina Peternel, Dedno pravo - novejša sodna praksa (2015), Pravosodni bilten ISSN 1316-1459 (str. 107 - 120)
Vesna Rijavec, Dedno pravo (2009), Pravna praksa ISSN 0352-0730 (str. 30 - 31)
Tjaša Ivanc, Vpliv evropske uredbe o dedovanju na slovensko dedno pravo - nič novega ali leži kaj pod površino? (2014), Pravna praksa ISSN 0352-0730 (str. I - VIII)
Dajana Janjatović, Dedna nevrednosti in razdedinjenje (2013)
Gordana Knez, Dedna nevrednost in razdedinjenje (2008)
Manica Zdenšar, Darilna pogodba in dedno pravo (2018)
Nina Scortegagna Kavčnik, Pogodbe dednega prava: dednopravne pogodbe (2012)
Zakon o dedovanju (Uradni list SRS, št. 63/16)
Uredba EU o dedovanju (št. 650/2012)
Zakon o davku na dediščine in darila (Uradni list RS, št. 36/16)
Obligacijski zakonik ((Uradni list RS, št. 97/07)



Univerza v Novem mestu
Fakulteta za zdravstvene vede



INFORMIRANJE UPORABNIKOV POMOČI NA DOMU O DEDOVANJU

Zloženka je nastala v okviru projekta Dvig kakovostne integrirane oskrbe na domu

Izdelala: Tadeja Urbas